List 49. Tečaj XLI.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 5. decembra 1883.

Obseg: O izreji molzne govedi. — Gospodarstvo na kraških pašnikih. — Pogozdovanje Krasa z lešniki. — Dobro znamenje, ali je krava breja ali ne. — Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske 21. novembra l. 1883. (Dalje.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O izreji molzne govedi.

Spisal —c.

Pri izreji govedi za pitanje obračamo svojo pozornost v to, da pospešujemo z vsemi sredstvi nastavljanje mesa in tolščobe. Pri izreji molzne govedi bi pa taka sredstva le nepovoljno vplivala na kolikost mleka, tolščoba bi se množila na škodo razvitka in vspešnega delovanja vimena.

Vime je grozdu podobna žleza, obstoječa iz malih mehurčkov, koji so med seboj z vezno in tolščobno tkanino spojeni. Ta žleza izcéva iz krvi mleko, kajti ona kroži okolo mehurčkov v najfinejših lasnatih žilah. Mehurčki se iztakajo najprvo v manjše mlečne žile, te zopet v veče, iz katerih potem mleko po sescih pri molzi ven teče.

Pri pitani govedi nabere se veliko tolščobe v vimenu, razvitek gori omenjenih mehurčkov se zabranjuje, oni postajajo tolsti, in njih imenitna lastnost, mleko iz krvi izcejati, vedno bolj ponehuje. Pri izreji molzne govedi naj se toraj razvitek vimena ne moti, ampak pospešuje.

Kdor hoče dobro molzno goved imeti, naj v prvo na to gleda, da junica, katero si je za to izbral, pripada tacemu rodu, kateri je zaradi dobrega molzenja uže obče na dobrem glasu, glavna reč je pa, da je uže mati bila dobra molznica.

Dobra molzna krava pokaže se kot taka uže v svojih lastnostih, katere se tudi v veči ali manjši meri nahajajo pri junicah. Take lastnosti so: lahka, tako zvana ženska glava, tanka, prožna koža, velika, sodu podobna prsa, nepredolge nogé; vime mora biti veliko, mehko in rahlo, sesci dobro razviti in daleč narazen stoječi. Veliko vime ne dá zmirom veliko mleka, kakor na pr. tako zvano „trdo vime“, kajti pri tem se je tkanina na škodo mlačnih mehurčkov razširila.

Utrdíne vimen tudi kvarijo, kolikor več tacih vtrdín je, toliko veči del mlečne žleze je za napravljanje mleka nesposoben.

Krmenje mladih, za molžo namenjenih goved naj bo tako, da telo dobi dosti redivnega živeža za vsestranski razvitek, nikoli pa ne toliko več, da se živež kot tolščoba na živali nastavlja. Kakor hitro se čeznavadno debeljenje zapazi, takoj naj se množina krme primerno zmanjša. Koder se enkrat tolščoba nastavi, tam se toliko raje nova priraste.

Znano je, da dobre molznice ostanejo vedno bolj kumerne, one pretvorijo ravno lože hrano v mleko, ko pa v meso in tolščobo.

Hrana molzne govedi mora imeti zmirom zadostno množico beljakovin, ker se tolščoba mleka iz teh dela.

Dolgo sesanje telet, katere se hoče molznim kravam izrediti, ni priporočljivo, ker mleko teleta debeli. Uže po šestih tednih je dobro, da se del mleka nadomesti s prešami, sladovim kalim, kuhanim ovsom, poleti tudi z dobro travo.

Za molzno goved ima ves dušca prost in na sladkorji bogat živež večo prednost memo onega, ki je na ogljencu bogat. Se ve da se živež zadnje vrste tudi ne sme popolnem izključiti.

Mleko zahteva, da se more iz žlez v veliki množini iztekati dovolj vodenih delov v krvi. Množina mleka je zmerom odvisna od zadostne pijače, ki jo žival dobi. Molzne krave le takrat veliko mleka dajo, ako so zraven suhe hrane tudi z dobro pijačo preskrbljene.

Ravno iz tega vzroka dajo dobri pašniki najboljo hrano molzni govedi; ravno tako detelja in drugi. Dobra hrana je tudi: lucerna, esparseta, zelena rž, zelena turšica, kislina, seno in otava, repa, pesa, tropine iz pivovaren itd., se ve da ne vsako za-se, ampak pomešano z otrobi, senom, slamo, soljo itd.

Sočivje za molzno goved ni dobra hrana; ne samo, da se kolikost mleka zniža, ampak mleko samo na sebi ni dobro za teleta, ona bolehajo in opešajo.

Zeló tečna hrana in preše od olja poprej pospešujejo debeljenje kot pa dobro molzo. Več kot 1—2 kilogr. preš od olja eni kravi na dan dati ni svetovati, vsekakor treba je pa soli dodati. Otrobi zmešani s krompirjem, repo itd. so prav dobra hrana.

Zmérni pregib molzne govedi pospešuje napravljanje mleka, med tem, ko prevelik pregib ali pa celó težko delo množino mleka izdatno zmánjšuje.

Smola, etêrična olja, grenke tvarine, zdravila, dristila, strupi pridejo radi v mleko, vsled katerih dobi mleko slabe lastnosti za sesajoča teleta. To je tudi slučajno pri mrzličnih in vnetih boleznih, pri vnetici vimena itd. ter se priporoča, takega mleka teletom ne dajati.

Vsako mleko, katero svojo naravno barvo in svojo normalno zunanjost izgubi, se kot hrana za mlado ži-

vino mora odstraniti. Pri izreji molzne govedi veljajo ena in ista pravila, kar se tiče vzdrževanja zdravja, njih natančno izpolnovanje je porok dobrega vspeha; posebno velja to o enakomernem krmenji, čistem zraku, suhem in snažnem hlevu ter o skrbi za snaženje kože.

Gospodarstvo na kraških pašnikih.

Znano je, da se je pričel s pomočjo vlade Kras pogozdovati in se uže obstoječi gozd pod kaznijo ne smé opustošiti. Samo s pašniki z drevjem zaraščenimi sme delati vsak, kar hoče, in ni se mu bati najmanjše kazni.

Če se pomisli, da so bili z drevjem zaraščeni pašniki tudi gozdi, kateri so se polagoma pustošili in v pašnike spremenili, bodo tudi ti pašniki Kras postali. Torej se čudimo, da pašniki niso pod nobeno postavo in sme na njih vsak po svoji volji gospodariti.

Zaradi tega se pa tudi na enakih pašnikih divje gospodari, to se pravi, kakor bi žito žel, naposled štori kopljejo, kozé pasejo, z eno besedo, z vso silo dela na to, da se prej ko prej v Kras spremené.

Kdor je uže Kras pogozdoval, mu je znano, koliko truda in stroškov prouzročuje, predno se ga le nekaj oralov dobro z drevjem zasadi in zarase. Vsemu temu bi se deloma v okom prišlo, če bi se z drevjem zaraščeni pašniki ne pustošili. Tam ne bilo bi treba z velikimi stroški in trudom drevja saditi, samo to bi se moralo doseči, da bi se uže z drevjem zaraščeni pašniki ne pustošili. *)

Pogozdovanje Krasa z lešniki.

Poročalo se je o svojem času v „Novice“, da so lansko jesen v raznih krajih na Krasu 17 litrov lešnikov za poskušnjo vsadili.

Meseca avgusta sem te nasadbe pregledaval in zapazil, da je ravno v tem času skoro polovico lešnikov poginilo. Kalili so skoro vsi, a meseca julija se zbog vročine posušili.

Lešniki ljubijo globoko, frišno in gnojno zemljo, če je prav skalnata, na Krasu tega nimajo, ker tukaj so plitva, peščena in izsesana tla. Videli bomo, kako se bode ostalo leskovje razvijalo. Ko enkrat toliko odraste, da sad rodi, potem se naglo samo zaploduje.

Namen tega sajenja je, v senci in zavetji leskovine tako gozdno drevje izrejati, katero noče na izsesanih in na burji izpostavljenih tleh rasti.

Neumno je toraj govorjenje, da bode vlada Kraševcem leskove gozde izrejala.

Občni zbor c. k. kmetijske družbe kranjske

21. novembra l. 1883.

(Dalje.)

Gospod poročevalec Robič poroča dalje: Na željo podružnice v Kranjski Gori: naj bi centralni odbor imel v zalogi dobro deteljino in travino seme, da bi ga potem kakor rigajsko lanéno seme po znižani ceni oddajal kmetskim gospodarjem, prosil je odbor v proračunu o podporah 1884. leta za tega voljo 200 gold. državne podpore, in čakati je o tem še odloka sl. c. kr. ministerstva poljedelstva.

Kar se tiče predlogov podružnice v Novem mestu:

a) Tangento centralnega odbora pri doneskih družabnikov, ki je sedaj določena od 2 gold. na 1 gold., znižati do 50 kr. O tem more skleniti samo občni zbor in posamesnim podružnicam se ne dovoljuje nikaka izjema, a ta predlog ni splošen, temveč stavil se je le za podružnico novomeško;
b) delati na to, da se ustanovi v Ljubljani trgovska in obrtna šola, in
c) v Novem mestu poljedelska šola.

Ker je dežela uže dobila potnega učitelja poljedelstva, katerega plačuje država, in ker imamo trgovsko šolo, ki je na dobrem glasu ter odprta vsakemu, zato centralni odbor ni storil zaradi tega nikacega koraka, kajti kakoršna je stvar, bilo bi vse prizadetje brezvspešno in poskusiti bi se moglo samo potem, da je kaj takošnega pravilno ukrenil občni zbor.

d) Storiti, da bi se odpravila prepoved o trženji s koreninastim trsjem znotraj Kranjskega.

Dotično prošnjo je sl. c. kr. ministerstvo poljedelstva z ukazom 20. marcija meseca 1883. l. št. 3486/679 kar naravnost zavrglo, o čemer se je poslalo novomeški podružnici poročilo, a poslala se jej je z dopisom dné 3. aprila meseca t. l. št. 980 tudi dotična rešitev predlogov a, b in c.

O željah podružnice metliške:

a) delati na to, da se napravi na Dolenjskem železnica;
b) naj se ukaže potnemu učitelju, da pride tjakaj razlagat o trtni uši;
c) da se dobodi seme amerikanskih trsov, katero naj se razdelí;
d) delati na to, da bi se postavil zopet živinozdravnik;
e) donesek učiteljem znižati na 1 gold. in vse povabiti, naj pristopijo družbi.

O tem se poroča:

ad a). Da je centralni odbor utemeljeno peticijo o napravi železnice po Dolenjskem na više mesto oddal uže 5. dne fabruarija meseca 1880. l. št. 76 ter prosil poslanca gospoda Viljema Pfeiferja, naj to za Dolenjsko prevažno vprašanje spravi v sl. poslansko zbornico. Ker je bilo vse poskušanje brezvspešno in ima ta predmet priti v obravnave letošnjega deželnega zbora, zato se ni storil zdaj nikakoršen drug korak, dokler ne bodo znani letošnji ukrépi deželnega zbora.

ad b). Gospod potni učitelj se je odposlal v tamošnji kraj, toda uvidelo se mu je koristneje, da podučuje o drugih predmetih, ker je o trtni uši uže prejšnja leta predaval mnogo potov gospod Rihard Dolenec ter so se podružnici poslali tudi podučni spisi o tej kvarljivki.

ad c). Kar se tiče te točke, prosil je centralni odbor 1881. l. z vlogo 7. dné januarija omenjenega leta grozdnega semena pri sl. c. kr. ministerstvu poljedelstva, a dobil je od njega z ukazom 9. dne februarija meseca 1881. leta št. 485/56 odlok, da se doslé ni še pokazalo, če je amerikansko trsje toliko varneje pred trtno ušjo in bi se zavoljo tega moglo priporočati za nasájanje, ali da se je vendar poslalo vinárskim šolam v Klosterneuburgu, Mariboru, Slapu, Gorici in Št. Mihelu takošno grozdno seme, zategadel je počakati, kako se obnesó poskušnje ž njim.

*) V krajih, kjer so pašniki na brdnih tleh, se postavno za zdaj ne more nič storiti, kjer se pa na belem kamenji nahajajo, se radi pokrasijo, je toraj dolžnost dotičnih političnih oblastij, ž njimi ravno tako kakor z gozdi postopati. Pri napravi postave za pogozdovanje Krasa moralo se bode posebno na to gledati, da se bode živina kolikor toliko v hlevu krmila, kar se bode lahko doseglo, če se pomisli, da se zdaj na tisoče voz sena iz Krasa v Trst prodá. Vred.

Sl. c. k. ministerstvo poljedelstva je pa o tem predmetu imelo meseca januarija 1883. l. tudi enketno posvetovanje in centralni odbor meni, da je treba počakati vspeha tega posvetovanja.

ad d). Ta predlog je uže rešen sam v sebi, ker ima še vedno veljavo ukrèp občnega zbora 7. dne maja meseca 1856. l., po katerem so učitelji ljudskih šol, ako pristopijo družbi, oproščeni letnega doneska.

Zarad kmetijske šole omenja gosp. poročevalec, da v tej zadevi odločujeta sl. vlada in sl. deželni zbor.

K tej točki oglasi se odbornik dr. Poklukar in omenja, da je vprašanje o napravi kmetijske šole posebno gospodarski odsek deželnega zbora v zadnjem svojem zasedanji obravnaval obširno. O potrebi take šole bilo bi odveč zgubljati še besedico, ker je vsestransko priznana in ker bi se s tem vstreglo splošnji gorki želji kmetovalcev kranjskih, katero je pokojni dr. Bleiweis pred več leti tako gorko zagovarjal, in katero je ponovil poslanec Detela s tem, da je pred dvemi leti stavil blizo enak predlog. V deželnem zboru in v njegovem gospodarskem odseku priznala se je od vseh strani potreba kmetijske šole, katera se mora vsikakor osnovati brez zamude.

S popolnim priznanjem važnosti obstoječe vino- in sadjerejske šole na Slapu treba bode poduk v kmetijstvu tako vrediti, da se napravi v Ljubljani, središči dežele, kmetijska šola brez posebno velikih stroškov, Dolenjska pa dobí svojo vinorejsko šolo.

Na to se oglasi družbenik gosp. Zelen iz Senožeč trdeč, da se mora napraviti kmetijska šola na Notranjskem, ker Ljubljana ima za-se in svojo okolico več viših šol, Gorenjska ima nižo gimnazijo, Dolenjska ima višo in nižo gimnazijo, Notranjska pa edino le slapško šolo, katera pa, akoravno pod izvrstnim vodstvom, ne zadostuje kmetijskim potrebam.

Na to odgovori dr. Poklukar, da s svojimi opazkami ni hotel provzročiti obširnega razgovora gledé vprašanja kmetijske šole, temveč samo poročati dotične dogodbe.

Ako bo vsak del dežele za-se zahteval kmetijsko šolo, se bode težko doseglo, kar gotovo vsi želimo, zato se bode gotovo vsem krajem dežele najbolj vstreglo, ako se šola ustanovi v Ljubljani, v središču dežele. — Naprava omenjene šole gotovo je zeló važno vprašanje, toda konečno določitev o tem ima slavna vlada in pa deželni zbor, ker bodeta ta dva imela tudi skrbeti za potrebne stroške.

Poročevalec gosp. Robič omenja konečno še k temu vprašanju, da mora kmetijska šola tudi zato biti v Ljubljani, da se poduka morejo vdeležiti učiteljski pripravniki, ker vse drugo prizadevanje za povzdigo kmetijstva bo tako dolgo brez vspeha, dokler učitelji na ljudskih šolah sami ne bodo dosti podučeni, da morejo temelj kmetijskega poduka pokladati uže v ljudski šoli.

Gosp. Ogulin iz Novega mesta omenja, da prosi Dolenjska uže dvanajst let, pa do zdaj brez vspeha, za napravo sadje- in vinorejske šole za Dolenjsko. Dolenjska more si le tedaj pomagati, ako prideluje dobra vina. V prejšnjih časih slovela so dolenjska „Marvina“, in kupčija z vinom je cvetela, dandanes zgubilo se je dobro ime dolenjskih vin, in vinske kupčije uže skoraj ni. Zato se govornik popolnem strinja z mislimi odbornika dr. Poklukarja in pričakuje, da deželni zbor in odbor, katera dobro poznata potrebe Dolenjske, kmalu pomagata zapuščeni Dolenjski, in zato tudi ne bode ponavljal znanih opravičenih pritožb.

Vodja slapške šole gosp. R. Dolenec izreka svoje začudenje, da na ljubljanski učiteljski pripravnici še zmiraj ni nameščen strokovnjak za podučevanje v kmetijstvu. V Kapodistriji imajo takega strokovnjaka učitelja uže nekaj let, želel bi o tej zadevi pojasnila.

Tajnikov namestnik g. Brus opomni, da je glavni odbor kmetijske družbe uže l. 1876. prosil, naj se za učitelja v kmetijstvu na tukajšnji pripravnici namesti strokovnjak. Dve leti kasneje vložila se je vtemeljena prošnja potom deželnega šolskega sveta. Ko je došlo vprašanje zarad naprave šolskih drevesnic, ponovila se je zopet ona prošnja z dostavkom, da naj se v državni proračun za leto 1884. sprejme dotičen kredit, pa ta prošnja tudi še ni rešena.

Zbor vzel je na znanje ta pojasnila in pa ona dr. Poklukarja zarad kmetijske šole.

Poročevalec L. Robič poroča dalje o zadevah nameravane deželne postave za pogozdovanje Krasa. Slavna c. k. deželna vlada je s pisanjem od 30. novembra leta 1882. zahtevala mnenje c. kr. kmetijske družbe o tem, ali in v koliko bi ugajala postava veljavna za okolico tržaško z ozirom na posebne gospodarske razmere prebivalstva kranjskega Krasa, ali pa, katerih prememb one postave bi bilo treba, in konečno: ali bi taka postava takim, da bi imeli posestniki našega Krasa tudi deloma pripomoči k dotičnim stroškom, mogla opravičiti nado na zadovolilen vspeh.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Dobro znamenje, ali je krava breja ali ne.

Pri junicah, katere še niso storile, namolze se one tekočine, ki jo imajo v vimenu, nekoliko kapljic na dlàn, ter se jo s prstom preiskuje. Če je ta tekočina vlečljiva, smolnata in lepljiva, sme se za gotovo sklepati, da je junica breja; če pa je, kakor voda, brez vlečljivosti, potem mora se nasprotno trditi. — Pri kravah pusti se frišno, namolženo mleko v kozarec frišne, mrzle vode padati. Če se kaplje hitro in popolnem potopé, je znamenje, da je krava breja; ako se pa kaplje v vodi raztopé in vodo megleno napravijo, je to nasprotno znamenje.

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Kaj pa se je zgodilo s sveto hišico? Čujmo! 10. decembra 1294. l. prenesli so jo angelji čez Jadransko morje na Italijansko v pokrajino Jakinsko, in ondi postavili jo v neki lovorovi gozd. (V italijanščini zove se lovorov gozd „Lauretum“, odtod tedaj ime Loretto.) Zgodila se je ta dogodba ponoči. Pastirji iz bližnjega mesteca Rekanati zapazili so prvi hišico, katero je obdajal prelep bliščˇ. Ogledali so si čudovito zgradbo od zunaj in znotraj, potem pa hiteli z naznanilom v mesto. Sprvega meščani pripovedovanju pastirjev niso hoteli verjeti; posamesne je vendar gnala radovednost ven v gozd. Našli so vresničeno, kar so jim naznanjevali pastirji, in zdaj pričelo se je splošno obiskovanje hišice. Tudi bolniki plazili so se sami ven, ali pa dali se tje prenest. Njihovo zaupanje ni bilo osramoteno; najsvetejša Devica uslišala je njih prošnje, in po samotnem gozdu odmevale so kmalu zahvalnice čudovito ozdravljenih.

*

Počastenje svete hišice množilo se je vedno bolj; kmalu postal je lovorov gozd nov božjepotni kraj. Toda! tudi hudobni duh ni miroval. Nahujskal je malo vredne ljudi, da so romarje v tamnega gozda samotnem kraji napadali, oropali in celo hudovali (pretepali) jih. To je ljudi oplašilo, da si niso več upali blizo.

Pa, — glej novo čudo! — Nekega jutra zginila je hišica iz gozda ter prenešena bila blizo mesteca Rekanati na posestvo dveh bratov — meščanov. Kmalu pričelo se je romanje vnovič; — da! pomnožilo se je ono tim bolj, ker jih je mnogo poprej videlo hišico v gozdu, in so bili toraj priče, da je bila ona res po čudovitem načinu prenešena na novi kraj.

Toda tudi na tem mestu ni bil Marijini hišici še stalni kraj. Brata-meščana, ki sta poprej živela v največi složnosti, razdvojila je lakomnost zarad bogatih darov, ki so jih romarji donašali, in pričela sta se vsled tega smrtno črtiti. Da bi pa najsvetejša Devica pokazala, da ona ne mara bivati ondi, kjer vlada kreg in prepir, spremenila je svoji hišici vnovič prostor. V jutro 7. septembra 1295. stala je ona za streljaj oddaljena od poprejšnjega mesta in ravno v sredi glavne ceste. Stanovniki mesta in okolice spoznali so tedaj iz lastne skušnje, da čudovita mala hišica s svojimi starimi častitljivimi slikarijami mora biti veliko svetišče; kaj pa prav za prav da je, ni jim bilo še znano.

Ko se je pa hišica zdaj stalno umestila, zasloveli so tudi čudeži, ki so se ondi godili, vedno bolj na daleč. Nekega dne prišli so s tujimi romarji tudi možje od unkraj morja, od Reke in Trsata. Oni so hipoma spoznali čudovito hišico kot ono, ki se je nahajala nekdaj pri njih, ter so strmečim predstojnikom Rekanatskim pripovedovali, da je ta zgradba pravo nekdanjo Marijino bivališče v Nazaretu.

Da bi se imenovani predstojniki natančno prepričali o tem, kar so tuji romarji pravili, sklenili so, odpraviti zanesljive može kot poslance na Hrvaško in v Jutrovo deželo, kjer naj bi zadevno dogodbo natanko preiskali. Šestnajstero veljavnih meščanov odpotovalo je najprej v Reko in na Trsat, potem pa še naprej v Galilejo. Kar so na obeh teh krajih slišali in na lastne oči videli, odvzelo jim je vsako dvombo; naznanila, ki so jih prinesli ti možje s saboj na dom, napolnila so vse prebivalstvo z največo radostjo, in zdajci zaslovel je Marijini Loretski božjepotni kraj po vsi Evropi.

Romarji, ki so se o poglavitnem svetem letu 1300. podajali v Rim, da bi ondi zadobili veliki odpustek, šli so do malega vsi skoz Rekanati, da bi Marijo počastili v njenem lastnem nekdanjem domu. O taistem času ogradili so sveto hišico, da bi bila bolj zavarovana, s trdnimi zidovi; za sprejetje romarjev naredila so se tudi prenočišča, in iz tega postalo je s časom dandanašnje mestice Loretto.

O daljnem razvitku loretskega Božjega pota so se prvotni zapisniki nekaj pozgubili; vendar je pisal leta 1440. tajnik tadanjega papeža Evgena IV.: „Med Rekanatom in Jadranskim morjem stojí po celi Italiji sloveča kapela najsvetejše Device Marije, „Loretto“ imenovana, kamor donašajo verniki v dokaz čudovitih vslišanj in zadobljenih milost neštevilna zlata, srebrna, svilnata in voščena darila“. Za te in enake spominske dragocenosti se je pozneje napravila nalaščna zakladnica (Schatzkammer), ki je prav za prav sama za-se precejšnja cerkev z mičnim altarjem. Ob njenih stenah nahaja se devetinšestdeset omár, prenapolnjenih z dragocenimi darili papežev, kraljev, knezov in drugih bogatih romarjev. Videti je baje v zakladnici neverjetno število zlatih in srebrnih src, dragocenih veznin in tkanin, kelihov, biserov, demantov, svečnikov, križev, kron, ovratnih verižic, kozarcev itd. Med mnogimi kelihi nosi eden napis: „Pius VII., v praznik Marijinega Oznanjenja ječe oprosten, daroval je, iz Francoskega povrnivši se, po opravljenih svetih skrivnostih v loretski hišici ta kelih v znamenje svoje hvaležnosti.“ — Na nekem drugem kelihu iz čistega zlata se bere: „Najsvetejši Devici Mariji pokloni Pij VIII. zlat kelih v zahvalo posebnih dobrot, ki so mu bile v delež v lavretanski hišici. V prvem letu njegovega papeštva.“ Tudi uže papež Pij II., ki je leta 1466. v Jakinu umrl, daroval je bil loretski Materi Božji zlat kelih.

Loretska zakladnica bila je ob svojem času silno bogata. Ko so pa l. 1797. francoska puntarska kardela dobila to deželo v svojo last, oropala so tudi loretsko zakladnico in večino dragocenost zavlekla v Pariz. Da, celó Marijni kip ni našel milosti pri teh grdinah; tudi njega odnesli so bili s saboj; vendar ga je poslal Napoleon I. v Loretto nazaj. Bi ga li neki tudi bil, če bi bil kip iz zlata ali srebra?

Ker sem omenil zakladnice kot posebne znamenitosti loretskega Božjega pota, naj povem, da nam, žali, ni dopuščal čas, ogledati si ga. Če bo kateremu izmed slovenskih romarjev, ki smo bili leta 1881. tam, tolika velika sreča in veselje, obiskati in videti še kedaj Loretto, naj bo pa zamujeno ogledanje takrat nadomestil. Kaj, ker so taka daljna romanja sklenjena s tolikimi težavami in stroški! (Dalje prih.)

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

II.

(Dalje.)

„Ta pripovest je silno pretresnila mojega očeta. Zamislil se je resnično, polotila se ga je otožnost, a popolnoma se je preveril, da je njegov čopič bil vražje orodje, da je del skopuhovega života resnično preselil se nekako v podobo in da zdaj vznemirja ljudí, probuja v njih vsteklo bojazen, umeteljnika zapeljuje s pravega pota, rodí v njem zavist — nje strašno muko itd. itd. Prigodile so se tri nesreče druga za drugo, umrlo je nenadoma troje ljudí: žena, hči in maloleten sin, kar je sodil, da je kazen iz nebes — in trdno je sklenil, da ostavi svet. Ko hitro sem bil jaz preživel devet let, dal me je v umeteljniško akademijo, pobotal se je sè svojimi dolžniki, umeknil v neko osamelo bivališče in preoblekel se je takoj meniški. Tù je strogo živel, neumorno zvrševal vse samostanske zakone, da so vsi bratje čudili se mu.“

„Ko je bil samostanski prvomestnik izvedel njegovega čopiča umeteljnost, rekel mu je, naj namala véliki obraz v cerkvo. Ali tihi menih je kratko odrekel, da ni vreden, da bi v roko vzel čopič, ki je oskrunjen, da mora popreje svojo dušo očistiti s trudom in z velikimi žrtvami, zato da bi vreden stopil na tako delo. Niso hoteli siliti ga. Večal je sam, kolikor je bilo moči, strogost samostanskega života. Naposled mu ni zadostoval, ni bil dovolj strog mu. Poblagoslovil ga je prvomestnik — in odšel je v pustino, da bi do céla osamelo živel. V puščavi je iz drevesnega vejevja zgradil si kolibo, užival je le surove korenine, kamenje nosil s prostora na prostor, stal je v nebo dvignenih rok od solnčnega vshoda do zahoda na tistem prostoru in neprestano molil, s kratka: nalagal si je vse mogoče muke

ín zatajeval se je neizmerno tako, da kaj takega nahajamo le v životu Božjih svetnikov.“

„Tako je nekoliko let pokoril svoje telo, ki je krepčal ga le z molitvo, — z njé oživljajočo močjo. Naposled je nekega dné prišel v samostan in prvomestniku odločno opomnil: „„Sedaj sem gotov; če bode Bogu ljubo, izvršim svoje delo.““

„Izbral je predmet, ki je bil Jezusovo rojstvo. Celo leto je sedel pri tem delu, ni zahajal iz svoje izbice, živel je le ob surovih jetvinah in molil je neprestano. Po letu dní je podelal podobo. To je bilo res malarsko čudo. Treba je znati, da niso bratje, ni prvomestnik imeli velike znanosti o živopisji, nu, pa je nenavadno prešinila jih raznih podob svetost. Božjega miru in krotkosti čut v obličji Prečiste Device, ki je bila sklonjena nad dete, globoki razum v očéh Božjega deteta, kakor bi bilo pogledovalo v daléčino, slavno molčanje treh Kraljev, ki je bilo prošinilo jih Božje čudo in ki so pred nogi pokleknili mu, a napósled sveta, neizrekljiva tišina, ki je razprostirala se po vsem obrazi, — vse to je ponašalo se s tako soglasno močjo in z mogočno krasoto tako, da je vpliv bil čaralen. Vsi menihi so pokleknili pred novi obraz, prvomestnik pa je čudil se in vskliknil: „„„Ne, ne zgotoví lehko človek sè samo pomočjo človeške umeteljnosti takovega obraza; sveta, neka viša moč je vodila tvoj čopič in Božji blagoslov je počival na tvojem delu.““““

„Ta čas sem bil jaz dokončal svoj uk v akademiji, prejel sem zlato medalijo, z njo vred pa veselo nado, da odpotujem v Italijo — največo željo dvajsetletnega umeteljnika. Treba mi je bilo le posloviti se od očeta, ki sem ga bil zapustil uže pred dvanajstimi leti. Priznavam, njegova podoba je bila uže kedaj izginila iz mojega spomina. Uže nekolikokrat sem slišal o strogi svetosti njegovega života in dolgo časa sem se nadejal, da bodem videl telo puščavnikovo, ki je odrekel se vsemu na sveti, samo svoji izbici in molitvi ne, — videl da bodem očeta izlakotovanega, omršavelega vsled neprestanega posta in bedenije. Ali kako sem se čudil, ko je pred menoj stal prekrasen, skoro veličasten starček! Oslabelosti nisi ni videl nikakoršne v njegovih očéh: gorele so tako, kakor sije nebeško veselje. Brada — bela, kakor sneg, in tenki, skoro zračni lasje, kakor srebrni, vsipali so se mu prekrasno na prsi in po naborih črne obleke sezali so prav do prevezo, ki je pasala njegovo ubogo meniško oblačilo. Čudovitejše, nego vse drugo, pa so mojemu uhu bile njegovih ust besede in sodba o umeteljnosti, ki jih dolgo časa gojim v svoji duši in iskreno zahtevam, da bi vsak moj sobrat činil tako.“

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Iz Slatine na Rumunskem meseca novembra. — Rumunska hitro napreduje pod previdnim ministerstvom predsednika Bratianu. Kdor je deželo videl pred 10 ali 20 leti in jo pogleda zopet danes, bi je ne spoznal zopet.

Lepe, široke, kakor bi vstrelil, ravno in dobro izdržavane deželne, okrajne in občinske ceste speljane so križem dežele tako, da se prav mnogo okrajnih in občinskih cest avstrijskih ne more meriti ž njimi.

Železnic je zadosti, pa dodelava se leto za letom še novih stranskih prog. Ob Donovi nastala so nova pritišja, tako Galac, Braila, Sistov, Magurele, Corabia, Calafat in Severin in tako dalje. Kedar so sredstva za promet v deželi gotova, potlej trgovina hitro napreduje.

Če bi bila Dolenjska na Rumunskem, bila bi uže skoz 10 let nameravana in izmerjena železnica zdavnej gotova in ta del dežele za trgovino odprt.

Z industrijo se ve da gre tukaj še počasi, vendar pa napreduje. Tako deluje v deželi nad 6000 parnih strojev (večidel lokomobil) deloma za gospodarske namene kot parni mlini (skoraj v vsaki občini je parn mlin), dalje ste dve tovarni za izdelovanje sladkorja, dve steklarnici, predilnice za volno, več tovarn za žganje špirita, pivovarn, mizarnic na par, tovarne za izdelovanje smodnika, papirja (eno novo izdeluje vodja Engelländer, ki je bil prej v Vevčah), veliko tovarn za izdelavanje strojev itd. itd., je nastalo.

Tudi stare turške napake, da grajščaki odirajo kmete, bo zbornica kmalu odpravila po poljedelskih postavah. Ravno tako je vlada z močno roko prišla na pomoč kmetom in poljedelstvu sploh.

Dve leti sèm se uže vsako leto v posamesnih okrajih priredujejo razstave živine, pri katerih se delijo darila, se skušajo v oranji itd. na državne stroške; tudi se je letos v deželi ustanovilo več kmetijskih šol, tudi obrtnijske šole, v katerih se podučuje, pa tudi kažejo in poskušajo različna rokodelstva (kovaštvo, ključarstvo, mizarstvo, izdelavanje strojev), za mašinstvo izučujejo se domači mladenči; dalje ste bili ustanovljeni dve poljedelski akademiji in dve gozdarski šoli in je bilo nameščenih več popotnih učiteljev. Mnogo mladim ljudem (z izpiti zrelosti) dajejo se državne štipendije, da se izučé v tujih deželah za učitelje.

Ljudska šola je v vsaki občini najmanj ena, v večih krajih so normalne šole, po mestih realne gimnazije in liceje, v Bukureštu pa je vseučilišče.

Jaz le strmim, ako se oziram nazaj na leto 1873., ko sem prvič prišel na Rumunsko in je bilo sploh le mogoče jahaje na konji skoz deželo potovati, da je bilo mogoče s pogumnostjo, trdno voljo in denarnimi sredstvi v tako kratkem času deželo in ljudstvo z otročjega stanu tako visoko povzdigniti. To pa je bilo mogoče samo po nesebični požrtvovalnosti moža, kakoršen je Bratianú. To sem trdil uže tudi drugod.

Pa napredek moral bi biti še boljši in hitreji, ako bi Rumunci ne bili tako zaprti in nestrpni nasproti tujim strokovnjakom, marsikatera draga poskušnja bi se prihranila in namen bil bi hitreje dosežen.

Fr. Schollmayr.

Z Dunaja 4. dec. — Zadnje dni razmotale so se, kakor kaže, homatije na tukajšnjem vseučilišči. — Opoziciji sedanje vlade zdelo se je namreč primerno, preselitev vseučilišča v novo velikansko in lepo poslopje spremljati z novimi škandali. Ako ni pravega povoda, mislili so si kolovodje, zvijemo si ga s trte, in sklenili so najprej ponoviti škandale zoper bivšega rektorja profesorja Maassen-a, kateri je lansko leto pokazal „nezaslišan“ pogum, sedanji vladi nasproti biti pravičen. Zbrala se je tedaj k prvemu predavanju prof. Maassena truma nemških buršov, časnikarskih pobiračev in druzih mlajših rogovileževv, ki se nahajajo pri vsakem škandalu in sprejeli so bivšega rektorja z vpitjem „pereat“ (naj pogine) in s kričanjem tako, da mu ni bilo moč predavati in je konečno izrekel, da ga toliko časa ne bo učit na vseučilišči, dokler se red ne povrne. Nov rektor Wedel se ves čas ni zmenil za vse te homatije, dekan Eksner pa je prišel še le po dolgotrajnem kričanji neposredno odobravat ves škandal, vendar pa dostavljajoč, da naj bode zdaj, ko so „gospodje“ dijaki na dosti razumljiv način izrazili svoja čutila, zadosti tega, in naj gredó gospodje zdaj vsak svojo pot. — Edini profesor Lorenz obsodil je odločno to ravnanje rekši, da je s prof. Maassen-om, velikim učenjakom, razžaljen tudi on,

da bi se pod njegovim rektoratom ne bilo smelo zgoditi kaj tacega, pa da ga tudi ne bode na vseučilišče, dokler ne bode napravljen red.

To je razžalilo rektorja Wedelna in odpovedal se je svojemu častnemu poslu, poskušavši poprej v preiskavo dejati profesorja Lorenza. Zdaj je akademični senat sklenil izvoliti novega rektorja; volitev ima se vršiti dne 16. ali 17. t. m. — Vrh tega zavezali so se načelniki raznih dijaških društev, za naprej skrbeti za red in tako je — za zdaj, do prihodnjega ponovljenja ta poskušnja opozicije, politično rogoviljenje ustanoviti na vseučilišči, pri kraji.

Danes zboruje zbor poslancev prvič v novi, zares krasno in bogato izdelani palači. Dovoz k nji je skažen — strm, sicer pa je zgradba izredno bogata in krasna. Na unanji sprednji strani kažejo se močni kamniti, do pod strehe segajoči stebri; od sprednjega se gre po nekoliko stopnicah med stebri do glavnega vhoda. Velikanska vrata, prepeti z rumeno-svitlo kovino, so na sredi predrta in je vloženo lepo steklo. V prvem velikem hodišči ozidano je vse zidovje z mnogobarvenim marmorjem. Na desno od glavnega vhoda je velika, krasna, svitla dvorana, zbornica za poslance. Sedeži so lepi in pripravni, gledé višine razvrsteni tako, da je predsedništvo v eni višini z onimi poslanci, kateri imajo najviša sedeža, vsi drugi sedeži pa so polu-krožna vrsta niža in niža dol do mize stenografov in oziroma do sedežev ministerskih; za temi so zopet vrsta za vrsto viši sedeži vladinih zastopnikov, poročevalca, perovodij, podpredsednikov gori do predsednika.

Za najskrajnimi sedeži poslancev vzdiguje se vrsta 18 s kararskega marmorja izsekanih stebrov, vrh katerih se vzdigujejo krasno izdelane galerije za poslušalce. Med omenjenimi stebri je več vrat — vhodov in izhodov za poslance. Okno ima dvorana le eno, to pa je ves strop, skoz katero prihaja v vso dvorano obilno svitlobe. — Marsikdo izmed poslancev pač zdihuje: vse prelepo, tudi desetina vse te krasote zadostovala bi resnemu in težavnemu delovanju državnega zbora, vendar pa dostavljajo tudi vsi dobri državljani in vestni poslanci: „Bog daj, da bi se zmiraj v tej krasni zbornici mislilo in skrbelo tudi za blagor vse države, za blagostanje, za obstanek težko borečih se državljanov!“

Iz Gorice 26. nov. (Izv. dopis. — Konec.) Predsednik tukajšnje c. kr. okrožne sodnije, Pavel Sbisá, dobil je red železne krone 3. vrste. Ne mislite pa, da naša okrožna sodnija občuje s slovenskimi strankami slovenski. Tu se zapisujejo vsi zapisniki samo italijanski, in Slovenec posreduje s predsedništvom in drugimi sodnijskimi osebami s posredovanjem tolmača, ki pa ne more absolutno zabraniti, da bi se tu pa tam ne godile pomote vsled krivega razmoljenja. Mnogo so se pri nas uže pritoževali, da so se jim godile krivice, ker so jih drugače razumeli pri sodniji, kakor so se hoteli sami izraziti. Materijalne in moralne krivice so ob taki osnovi neizogibne, pa za narod slovenski jako žalostne. Prevdarite samo, da med porotniki pri naši c. k. okr. sodniji se nahaja vedno več Italijanov, nego Slovencev, in razvidite, kako hudó se nam godi. Naj še omenim, da je bil ob isti priliki imenovan za predsednika deželne sodnije v Trstu Adolf Mosettig (reci: Mozetič), ki je bil dosedaj podpredsednik te sodnije. Novi predsednik je rojen v Renčah, slovenski občini blizo Gorice.

V Ljubljano je premeščen podpolkovnik Albin Švarc, dosedanji poveljnik tukajšnjega deželno-brambovskega strelskega batalijona. Ta viši častnik, rojen Kraševec, je bil tukaj jako priljubljena oseba. V slovó so mu bili priredili častniki jako lep večer s pojedino in godbo. — V otroški vrt, odprt 22. t. m., so doslej vpisali okoli 40 otrok. — V soboto je bila priredila naša čitalnica prvo zimsko veselico s petjem, deklamacijo, govorom in plesom. Med petjem in potem je svirala vojaška godba tukaj novega polka vojvode Ludovika bavarskega št. 62. Veselico so viši in niži častniki tega polka počastili v polnem številu; toliko slabše, da so bili domačinci primerno jako slabo zastopani. To kaj slabo vpliva na tuje goste, ki si morajo misliti, da slovenskega elementa v Gorici kar ni. Gospoda naša slovenska je uže taka, pravijo; nù, potem pa naj si ne prišteva plemenitih pridevkov rodoljubnosti in narodnjaštva. Vidi se, da taki vrsti ljudi tudi naše časopisje le preveč prizanaša in sosebno rado slabosti takih „rodoljubov“ prezira in pozablja, kedar se vsiljujejo za slovenske javne posle, katere si bodi vrste. Sicer pa naše čitalnice odbor pošteno deluje, in meni vsaj zlasti ugaja poprečna skromnost pa delavnost tega zastopa. Take lastnosti morejo društvo le pospeševati. Bodočemu občnemu zboru naše čitalnice bi jaz to stran za volitve novega odbora sosebno priporočal.

Iz Gorice 3. dec. (Izv. dop.) Zopet nam je smrt pobrala slovenskega poštenjaka stare korenine. C. k. nadsodnijski svetovalec gosp. Anton Gorjup (sam se je pisal Goriup) je v soboto zjutraj 1. t. m. umrl, ne da bi bil prej posebno zbolel. Star je bil 72 let, in še zadnje dni je po stari navadi našo čitalnico obiskaval. Pokojnik, z Vrha na Kanalskem domá, je zdavno zaslovel v naši deželi kot izvrsten jurist in bister, pa mil sodnik. Bistrega razuma in nevsmiljene logike se je pokazal tudi kot nekdanji državni in do poslednjih let kot deželni poslanec goriških Slovencev. Odlikoval se je v svojih izdelkih sosebno tudi kot deželni odbornik, ki je kot tak deloval tudi v deželnem šolskem svetu. Svoje dolžnosti je povsod vestno in natanko izpolnoval, in je bil v tem oziru pravi vzor svojega poklica in javnega ljudskega zastopnika. Natančnost in vestnost ga je vodila tudi v zasebnem gospodarstvu in življenji. Poznalo se mu je, da odkritosrčnost razodeva tudi na zunaj, in veselilo je opazovalca, da ima pred seboj razvitega, nenavadno omikanega, visoko stopinjo javnega življenja zasezajočega, pri vsem tem pa pohlevnega in čez in čez skromnega možaka, kakoršnih med olikanci in višimi naobraženci tudi na Slovenskem ne nahajamo preveliko, pač pa le prepogostoma jako pogrešamo. Čitalnici goriški bil je od začetka do konca zvest ud in podpornik. Zanimal se je, kakor se samo ob sebi razume, za vsestransko politično in sosebno tudi za narodno gibanje svojih rojakov. Kot mladeneč ni imel sreče in prilike, temelj postaviti si za samostojno gibanje v slovenščini, in pozneje mnogostransko delavno življenje mu ni dopuščalo doteči, česar mu šola ni bila ponudila. V tem pogledu je bil zaostal, in to je morda tudi glavni povod, da ni gmotno za slovenski razvoj več daroval, nego bi bila sedanja doba od narodnjaka slovenskega pričakovala, in sicer od takega, kateremu je varčnost in ugodno javno stanje nakopičilo obilo gmotnega blagostanja. Oporoka njegova ni še znana, pravijo pa, da je zapustil nad 80.000 gold., prej ko ne vse svojim sorodnikom, med temi tudi takim, ki niso ravno potrebni tolikih zapuščin. Pogreb je bil danes s prav velikim sprevodom. Na mrtvaškem vozu je bilo videti mnogo lepih, prevelikih vencev s trakovi, med katerimi so se odlikovali oni deželnega odbora, goriške čitalnice itd. Pevci goriške čitalnice so zapeli v cerkvi prav lepo in mogočno-presunljivo „Jamica tiha“. Globok vtis je petje napravilo tudi na odlične italijanske in nemške uradnike in gospode, ki so se pogreba vdeležili. Čitalnica je med sprevodom razobesila tudi svojo zastavo. Slovenci so mnogoštevilno pokojniku izkazali poslednjo čast in toliko rajši, kolikor bolj jih je razžalilo, da so tudi v čitalnico poslali mrtvaški list edino

v italijanskem jeziku in celó z naslovom v tem jeziku. Na mrtvaškem listu naznanja tužno vest smrti pokojnikov brat Jožef Gorjup, c. kr. deželni svetovalec, o katerem je znano, da je še letos kandidoval v deželni zbor za Slovence. Žalostno pač, da moramo goriški Slovenci večkrat doživeti take dogodke o takih prilikah! — Čast. gosp. Hilarij Zorn, goriški Slovenec, je imenovan za kateheta na tukajšnji realki. — Bralno in podporno naše društvo je imelo sinoči lepo zabavo s petjem in podučnim govorom o novi obrtnijski postavi. Ta govor, ki ga je imel č. g. dr. Gregorčič, je gotovo vsem poslušalcem jako ugajal, ker je bil jako primerno razrejen in prav ljudskemu duhu priležen. Govornik ni bral, ampak je zares govoril brez vsake zunanje pomoči; tako bi morali delati vsi govorniki, ki podajejo poduke priprostemu ljudstvu. „Predavanj“ pa tudi viši razredi družbenega življenja ne potrebujejo, ko bi jim znali s primerno osnovanimi govori pozornost vzbujevati. — Tudi pri nas smo imeli zadnje večere zaporedoma tako imenovano podgorelo nebó in sicer še pozno po mraku. Stare ženice so začele takoj prorokovati o vojski in drugih nevarnostih. Vidi se, kako daleč smo še z razumom od naravnih zakonov tudi po mestih. — Danes je somenj sv. Andreja, 14dnevni glavni trg goriški, privabil obilo množico v mesto.

Iz jablanske županije pri Ilirski Bistrici 27. nov. — Nenadoma je gosp. duhovni pomočnik Jakob Strupi prestavljen bil od nas daleč na štajarsko mejo v Radeče. Ta gospod si je pridobil v kratkem triletnem bivanji pri nas s svojim prijaznim obnašanjem, z marljivostjo v opravljanji duhovne službe, posebno pa za poduk šolske mladine ljubezen in hvaležnost vseh faranov; s težkim srcem smo se ločili od častitega gospoda Jakoba, kojega bomo vedno v dobrem spominu ohranili. Pridobil je mnogo novih udov s svojim prigovarjanjem bratovščini „vednega češčenja sv. Rešnjega Telesa“, tudi družba sv. Mohorja ni nikdar v naši fari toliko udov kakor letos štela, o čemer se lahko vsak iz družbenega koledarja prepriča. — Naša soseska je častitemu gospodu še posebno hvalo dolžna. Pred svojim odhodom je blagodušno daroval tukajšnji „občinski knjižnici“ 34 lepih slovenskih knjig, med njimi celi lanski letnik „Zgodnje Danice“, kojo bo naše ljudstvo z veseljem prebiralo. Za vse to se podpisani župan v imenu svoje občine, katera šteje do 1800 prebivalcev, presrčno zahvaljuje preblagemu gospodu, ter ga prosi, naj še zanaprej trnovsko faro v blagem spominu ohrani. J. P.

Iz Ljubljane. (*Državni naši poslanci*) podali so se pretekli pondeljek zopet na Dunaj. — Obravnave sicer ne kažejo začetkom posebno zanimivega, toda v obče obetajo se za to zasedanje vendar zeló važne splošne postave, skrbeti pa bode tudi za mnogovrstne gospodarske potrebe naše dežele, pa tudi skrbeti za to, da se vresničijo in zavarujejo obstoječe postave o narodni enakopravnosti gledé vseh Slovencev in posebno skrbi za to, da se z resno voljo odpravijo vse iz dobe nepravičnih nam poprejšnjih vlad ostale naprave, po katerih se v nasprotji s temeljnimi državnimi postavami narod slovenski od ene strani ponemčuje, od druge poitalijančuje. — Samo po sebi je razumljivo, da to doseči je našim poslancem v podporo in v soglasji z večino državnega zbora in s pomočjo sedanje vlade držeče se načel izrečenih v Najvišem prestolnem govoru leta 1879.

— (*Seja trgovinske in obrtnijske zbornice dne 30. novembra.*) 1. Zborničin proračun za l. 1884. se potrdi v smislu sekcijskega nasveta v polni svoti s 4221 gold. Pokriti se ima pa s prebitkom v blagajnici in z doklado, jednako visoko kot dosedaj. 2. Za izpraznjena mesta cenzorjev pri podružnici avstro-ogerske banke v Ljubljani nasvetujejo se sledeči gospodje: Fran Kolman, Josip Krisper, Josip Luckmann, Ferdinand Souvan, Valentin Zeschko, Vazo Petričič in Janez Perdan. 3. Sklenilo se je, c. k. finančni direkciji poročati, da zbornica pritrdi temu, da se po njej nasvetovana določba gledé plačilne tarife služabnikov pri c. kr. glavnem carinskem uradu sprejme. Določba meri na to, da bi se plačalo po 2 kr. za vsak carini podvržen paket, brez ozira na to, ali je omenjen v posebnem voznem listu za-se, ali pa z druzimi vred v jednem samem voznem listu. Sklenile so se razun te tudi še nekatere druge premembe omenjene tarife. 4. Šoli za lesovine v Kočevji se nakloni v podporo 50 gold. 5. Prošnja županstva v Gori za dovolitev dveh letnih in živinskih sejmov se podpira. 6. Po nasvetu zborničnega svetnika Karola Luckmanna se sklene, vložiti prošnjo na c. kr. trgovinsko ministerstvo, da bi se odpravljala pošta iz Kranja v Tržič in iz Lesec v Bohinj uže tako zgodaj, da bi se oddajala došla pisma v Tržiču uže okrog 8., v Bohinjski Bistrici pa okrog 11. ure dopoludne. 7. Po nasvetu zborničnega svetnika Kordina se sklene na to delati, da bi se zvišala carina na pakete, vpeljane za vžitninske predmete do 5 kilo. 8. Po nasvetu zborničnega svetnika Perdana se sklene, c. k. trgovinskemu ministerstvu poročati, da zbornica nima ničesa dostavljati natančnejim zaznamkom o blagu, ki se uvrščuje v različnih strokah pod skupnimi imeni, kot: trgovina s špecerijskim in kolonijalnim blagom, trgovina z materijalnim blagom, trgovina z mešanim blagom, branjarija itd. 9. Po nasvetu zborničnega tajnika ces. svetnika J. Murnika se sklene, vnovič potezati se za to, da se ustanovi strokovnjaška šola v Kropi in Kamnigorici, oziroma, da se dovolé ustanove obiskovalcem puškarske šole v Borovljah. 10. Po nasvetu zborničnega tajnika se sklene, prositi za ustanovitev šole za lesovine v Ljubljani.

— (*Vvažanje strojev za polovico carine.*) Vsled naredbe c. kr. finančnega ministerstva od dne 2. oktobra 1882. l. št. 29.844, V. B. št. 45 morajo prosilci vlagati prošnje za vvažanje strojev proti polovici carine pri dotičnem finančnem uradu I. inštance.

Akoravno obstoji ta določba uže nad leto, se vendar vlagajo take prošnje neposredno pri c. k. finančnem ministerstvu.

Ker se vsled tega konečna rešitev zapozni, je opozorila c. kr. finančna direkcija v Ljubljani vsled ukaza c. k. finančnega ministerstva od 17. novembra t. l. trgovinsko in obrtnijsko zbornico v Ljubljani, da naj s to določbo seznani industrijalne kroge.

— (*Odbor odseka za konjerejo*) izvolil si je za predsednika g. dr. Božidara Rudeža, za predsednikovega namestnika pa gospoda podpredsednika kmetijske družbe grajščaka Jožefa Seuniga. — Gosp. J. Lukmann bajé ponudenega mu predsedništva v tem odseku ni hotel sprejeti več

— (*Subvencijskih ovnov in ovac ukviškega plemena*) pride 10. dne t. m. popoludne 9 repov v Lesce, po katere naj v zadnjih „Novicah“ navedeni gorenjski gospodarji po-nje pridejo, ostali dospejo pa tudi ta dan popoludne ob 3. uri v Ljubljano, katere naj pa gospodarji iz druzih krajev 11. dne t. m. prevzamejo.

— (*Odlikovanje.*) Za izredno marljivost pri izdelavanji zemljiških knjig podelili so presvitli cesar c. kr. okrajnemu sodniku v Vélikih Lašicah, gospodu Josipu Martinaku, „vitežki križ Franc Jožefovega reda“. — Živijo!

☞ Kmetovalci, kateri želijo dobiti **izvirno rusko (rigajsko) lanéno seme,** naj se oglasijo za-nj pismeno ali ustmeno zadnji čas do Svečnice v pisarni c. k. kmetijske družbe.

— (*Razpisane službe.*) Učitelja na enorazrednici v Šent-Vidu pri Vipavi. Plača 450 gold. Prošnje do 15. januarja 1884. na okr. šolski svet v Postojini. — Druzega učitelja na trirazrednici v Srednji Vasi v Kočevji. Plača 450 gold. Prošnje do konca t. m.

— (*Slovensko gledališče.*) Prihodnja slovenska predstava bode 8. dne t. m. (praznik Matere Božje). Predstavljal se bode Holtejev igrokaz s petjem v 2 oddelih „Bisernica“. S tem bode ustreglo občinstvu dramatično društvo, da je izbralo igro, v kateri se nahaja tudi petje.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Včeraj pričelo se je zopet zborovanje državnega zbora v novi zbornici, katero bolj nadrobno popisuje naš današnji dunajski dopis.

Zborovanje pričelo se je mnogo kasneje, kakor bil je napovedan začetek. Poslancem razdelilo se je razun druzih manj pomenljivih reči: a) Poročilo justičnega odseka o prošnji niže-avstrijske zbornice advokatov za več prememb v redu za advokate in pa sodnijskega postopanja; b) poročilo budgetnega odseka o resolucijah, njemu oddanih; c) postava o premembi §. 3. postave od 20. maja 1869. l., zadevajoče delokrog vojnih sodnij; d) postava zadevajoča premembo člana XIII. postave od 23. julija 1871., s katero je bila vpeljana nova mera in vaga; e) dopis ministerskega predsednika grofa Taaffeja, zadevajoč dovoljenje, da se smejo dolžna pisma gališkega deželnega posojila rabiti za nalaganje ustanovskih, pupilarnih in druzih tacih kapitalov; f) postava o zavarovanji nezgod pri delavcih; g) postava o zatiranji bolezni „Skrljevo“ v Dalmaciji.

Zborovanje pričel je predsednik kmalu po 12. uri in omenjal v prvi vrsti onih umetnikov, kateri so izvršili krasno zgradbo nove državno-zborniške palače, omenivši najprej na kratko zgodovino te zgradbe, potem pa izrekel priznanje zbornice umetnikom in vsem onim, ki so pri izvrševanji krasnega dela pripomogli. Temu je dodal željo, da bi bilo tudi delovanje državnega zbora v novem poslopji pod geslom „z združenimi močmi“ enako dobrodelno in koristno za vse državljane in vso državo kakor častno in slavno za ljubljeno našo cesarsko hišo in presvitlega cesarja, kateremu je potem zaklicala vsa zbornica trikrat „hoch“ in „slava“!

Koj za predsednikom pričel je svoj govor denarni minister Dunajevski, kateri je zbornici predložil proračun za leto 1884., po katerem znašajo vse potrebščine nad 511 milijonov, vsa zaklada nad 472 milijonov, ves primanjkljaj pa 38 milijonov in 454.813 gold. Ako se pa od tega odštejejo vsi plodoviti izdatki za zgradbo železnic, vrejenje vodotočev, za monumentalne zgradbe, izredna podpora za Tirolsko itd., skupaj svota 32 milijonov in 972.272 gold., tedaj se zniža primanjkljaj za vse redne potrebščine na svoto 5 milijonov in 793 gld., v primeri s takim primanjkljejem tekočega leta s 7 milijoni in 631.863 gold., ako se tem prišteje 2 milijona in 880.000 gold. v izrednih dohodkih, tedaj se pokaže, da je redni primanjkljej za prihodnje leto 1884. memo onega za tekoče leto manji za 4 milijone in 778.228 gold.

Svoja naznanila pričel je potem predsednik Smolka s tem, da se je spominjal poslancev med tem umrlih in oziroma odstopivših, za tem storili so obljubo novo izvoljeni poslanci. — Proti koncu seje interpeliral je dr. Kopp dr. Smolko zarad moravskih volitev. — Konec seje ob 2. uri popoldne, prihodnja seja v petek.

Hrvatska. — Imenovan je nov ban, toda ne, kakor je večina hrvatskega naroda želela, baron Filipović, ampak v deželi neznan in hrvatske razmere nepoznajoč grof Karol Khuen-Hedervary, čigar ime se je sicer prejšnji čas večkrat imenovalo, toda nihče ni mislil, da z resnim namenom. S tem storila je vlada ogerska korak, kateri pomeni, na kratko rečeno, nov boj z narodno stranko hrvatsko. Povod tako hitremu imenovanju bana dalo je baje žuganje državnih poslancev s Hrvatske, da ne vstopijo v ogerski državni zbor, dokler ni na Hrvatskem odpravljen izredni stan, ker pa potrebuje bajè tamošnja vlada pri obravnavi novih davkarskih postav tudi hrvatskih glasov, odpravila je nagloma izredni stan na Hrvatskem, pa s tem si menda vendar ni pridobila glasov hrvatskih poslancev.

Narodna stranka sklenila je pretekli ponedeljek, kakor čujemo, držati se svojih pred nekaj meseci storjenih sklepov in od novega bana zahtevati v prvi vrsti, da se odpravijo takoj vsa dosedanja žaljenja skupne državno-pravne poravnave, in pa, da hočejo novo vlado samo tedaj podpirati, ako se vstopi na tla tega njihovega programa. — Deželni zbor hrvatski ima se baje sklicati kmalu in privoliti se mu namerava obrok osmih dni, da odobri gospodarstvo medčasnega vladanja. Mogoče pa je tudi, da se deželni zbor razpustí celó poprej, ker bi sicer prišlo do hudih razporov v zbornici.

Francoska. — Iz Pariza se naznanja, da francoski vladi še ni došlo naznanilo od admirala Courbet-a. Sicer pa se čuje iz Tonkina, da hoče francoska posadka zopet pričeti boj, da se postavi s tem v oni stan, na podlagi katerega bi bilo mogoče pogajati se z vlado kitajsko. Govori se, da hoče angleška vlada posredovati med kitajsko in francosko, ker bi bila vojska med Francosko in Kitajsko trgovini angleški v veliko škodo.

Egipet. — Po telegramih, došlih iz Londona, prosila je egipčanska vlada sodelovanja vlade angleške, da bi se pri Turški doseglo privoljenje, da se smejo turški rekruti uvrstiti v sudansko vojsko, angleška vlada pa da na to še ni odgovorila, temveč prej poprašala, bodo li poveljniki onih rekrutov častniki evropejski.

Sicer se v Egiptu ni spremenilo nič pomenljivega; v Hartumu je vse v strahu in beži pred krivim prerokom; o tem pa, ali je njegova vojska res velika, kakoršno je proglasila govorica, se ne vé nič natančnega.

Švica. — Iz Züricha se telegrafira, da je ljudsko glasovanje s 33.000 proti 14.000 glasovi zavrglo prisilno popisovanje zapuščine umrlih.

Laška. — Vladina stranka laškega parlamenta se je jela krušiti, vendar pa do zdaj opozicija nima več kot 95 glasov, vlado pa podpira baje 59 desničarjev in 58 levičarjev, 17 poslancev iz središča, 7 pa je „divjih“, to je brez zveze klubove.

Žitna cena

v Ljubljani 28. novembra 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 96 kr. — banaške 8 gold. 91 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rži 5 gold. 4 kr. — ječmena 4 gold. 23 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 4 kr. — ovsa 2 gold. 16 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.